

Länsstyrelsen
Värmland

Regional utveckling
Björn Eiderbrant
010-2247325

YTTRANDE

Datum
2017-01-31

Sida
1 (5)
Referens
300-8279-2016

Näringsdepartementet
Hållbar tillväxt/Enheten för främjande och förenkling
Regeringskansliet
103 33 Stockholm

Betänkandet Entreprenörskap i det tjugoförsta århundradet (SOU 2016:72)

Ert dnr N2016/06470/FF)

Sammanfattning

Länsstyrelsen anser att betänkandet är ambitiöst, omfattande och berör många områden. Det ger en intressant bild av hur innovationssystemet fungerar och hur det skulle kunna utvecklas. Länsstyrelsen har valt att begränsa sig till att kommentera de förslag som utredningen lägger fram och som i första hand berör Länsstyrelsens verksamhetsområden.

Med hänsyn till den bild av innovationssystemet som framkommit i utredningen, samt vår erfarenhet av regionala förhållanden, anser Länsstyrelsen att det behövs insatser för ett effektivisera och förbättra främjandesystemet. Den centrala och regionala nivån behöver vara bättre synkroniserade och ge bättre stöd i olika skeden av företagets utveckling. Dessutom behöver samordningen med den regionala tillväxtpolitiken ses över. I det innefattas myndigheternas respektive mål och ansvar, kompetenser och resurser.

Länsstyrelsen tillstyrker betänkandets förslag att Näringsdepartementet blir den huvudansvarige aktören för samordning av främjandesystemet.

Länsstyrelsen konstaterar att utredningen har ett storstadsperspektiv. För mindre befolkningstäta områden är det svårare att känna igen sig i utredningens beskrivning. Länsstyrelsen anser att det är en uppenbar brist att det saknas en beskrivning av skilda regionala förutsättningar i entreprenörs- och innovationslandskapet. Det är av stor vikt att föreslagna åtgärder och främjandeinsatser anpassas till att stödja entreprenörs- och innovationsklimatet i hela landet. Geografiska avstånd till kunder och marknadsstorlek ska inte vara avgörande vid etableringar på en global marknad.

Länsstyrelsen menar att det är möjligt att kombinera finansiellt stöd till utveckling av företag i tidiga skeden och finansiellt stöd till vissa geografiska områden.

De svenska ramvillkoren i ett globalt sammanhang

Betänkandet beskriver hur Sverige står inför en rad globala utmaningar. Länsstyrelsen håller med utredningen om de utvecklingsområden som man har pekat ut inom Agenda 2030.

Eftersom innovationsprocesser utvecklas i relationer mellan individer, företag och organisationer är systemperspektivet viktigt för att förstå hur innovationer kan uppstå och hur de är beroende av ramvillkorens utformning. För att Sverige ska kunna behålla och utveckla positionen som en stark entreprenörs- och innovationsekonomi krävs att alla delar av landet kan bidra med sina styrkor. Detta ger förutsättningar att få fram långsiktigt konkurrenskraftiga företag med tillväxtambitioner vilket i sin tur ger Sverige bättre möjlighet att bidra till att nå hållbarhetsmålen i Agenda 2030.

Länsstyrelsen vill särskilt peka på möjligheten till gränsöverskridande affärer och samarbeten mellan olika aktörer inom forskning, näringsliv, offentlig- och ideell sektor som en viktig faktor för regionernas utveckling och konkurrenskraft. För att kunna kommersialisera nya produkter eller tjänster, globalt, behöver samverkan mellan företag i olika länder utvecklas i än större utsträckning.

Näringslivet har ett behov av rådgivning för att kunna göra affärer över landsgränser. Några av frågorna som berörs inom gränshinderproblematiken är export- och anbudsrelaterade samt ägandet av företag. Idag finns inga regler för gränsöverskridande ägande av företag. För att kunna främja handeln och arbetskraftens rörlighet i de nordiska länderna behöver lagstiftningen harmoniseras.

Från ett värmländskt perspektiv vill vi särskilt lyfta fram ”Grensetjensten” som är en regional aktör med ett nationellt uppdrag att främja Sveriges relationer med Norge inom arbetsmarknad, näringsliv handel och sociala frågor. Grensetjensten är den av nordiska ministerrådets fyra informationstjänster som har fokus på svensk-norska gränsen. Verksamheten har fortfarande något av projektverksamhet över sig då man måste söka medel från år till år. Det är på tiden att verksamheten får en mer stabil finansiering.

I syfte att nå ökad internationell konkurrensförmåga pekar betänkandet på behovet av ett särskilt organ som ägnar sig åt omvärldsbevakning. Utredningen föreslår att ett sådant organ inrättas vid Regeringskansliet. Länsstyrelsen menar att en framgångsrik omvärldsbevakning inom de ovan angivna områdena också kräver analys på regional nivå. Detta skulle ge regeringen ett bättre och mer differentierat beslutsunderlag för att säkerställa att den entreprenöriella dynamiken upprätthålls i hela landet.

Samhällsutmaning klimat, miljö och energieffektivisering

Som ett verktyg för omställningsarbetet har EU-kommissionen presenterat ett program för en mer cirkulär ekonomi. Grundtanken är att energi- och resurseffektivitet ska minska åtgången av olika typer av råmaterial, samtidigt ska nyproduktion ersättas med ökade reparationer, återanvändning och återvinning. Länsstyrelsen delar utredningens tro att detta är ett område för

ökat entreprenörskap och innovationer och ser det som ett viktigt bidrag till att ta sig an de utmaningar som samhället står inför.

Förslag om harmoniserade regelverk och ökad ambitionsnivå på återvinning

Utredningen föreslår att arbetet med harmonisering intensifieras samt en ökad ambitionsnivå för återvinning. Det är oklart om den harmonisering av regelverk i EU som utredningen föreslår innebär en höjning eller minskning av nivån på de svenska miljökraven (till exempel för återvinning och återanvändning). Konsekvenserna av förslaget för möjligheterna att uppnå miljömålen bör därför belysas.

Harmoniserade regelverk kan samtidigt försvåra nationella initiativ. Till exempel kan gemensamma regelverk för utnyttjande av skogsråvara försvåra nationella satsningar på skoglig bioekonomi.

Öka incitamenten för cirkulära system

Länsstyrelsen anser att betänkandets förslag om en utökad analys av möjligheter till skatteväxling, lägre moms för vissa varor och tjänster, skattebefrielser för vissa tjänster och ett utökat reparationsavdrag för att öka incitamenten för cirkulära affärsmodeller är bra. Länsstyrelsen stödjer även idén om ett reparationsavdrag.

Förslag om förändringar i lagar och regelsystem

Utredningen presenterar förslag på ändrade regler för producentansvar, reducerade hinder för entreprenörskap inom vissa områden, samt att koppla vissa främjande insatser till krav på klimatsmarta lösningar (t.ex. transportbidrag).

Vid främjande av cirkulära affärsmodeller bör ges akt på att dessa verkligen leder till ökad hushållning med resurser. Till exempel kan olika typer av hyrtjänster av produkter leda till en ökad efterfrågan på tätare uppgradering till ”senaste versionen” av produkten, och att produkternas genomsnittliga livslängd i realiteten bli kortare.

Uppmuntra industriell symbios och samverkan

Länsstyrelsen instämmer i betydelsen av att det i att främja ökad industriell samverkan, inte minst i form av värmesamarbeten finns en betydande potential till effektivisering. Däremot bedömer vi det som högst osäkert om föreslagna åtgärder räcker för att uppnå avsedd effekt.

Öka användningen av offentlig upphandling för att lösa samhällets utmaningar och stimulera innovation

Länsstyrelsens erfarenhet är att det krävs mer än information och vägledning för kommuner att använda högre krav vid upphandling och nya

upphandlingsformer. För att få genomslag bör stödet vara inriktat på att öka incitamenten och minska riskerna för kommunerna att våga använda upphandlingsverktyget mer proaktivt.

Stöd till kommunerna bör i högre grad inrikta sig på uppföljning av ställda miljökrav. Länsstyrelsens erfarenhet är att det ofta är uppföljningen som brister, snarare än nivån på ställda miljökrav.

Kunskapsuppbyggnad, entreprenörskap och innovation

Bredda samverkan mellan akademi, näringsliv och offentlig sektor

Betänkandet ägnar ett stort utrymme åt den institutionella utvecklingen av innovation och entreprenörskap som bedrivs vid landets universitet och högskolor. Länsstyrelsen konstaterar att akademi och företag ofta är långt ifrån varandra. Trots insatser för att närma akademi och företag så går utvecklingen långsamt. Det krävs ofta stora resurser från en offentlig aktör som EU eller statligt verk för att få till en konkret samverkan. Mycket mer arbete måste till för att hitta bättre former och plattformar för en ökad samverkan och en ökad entreprenöriell och innovationsdriven verksamhet med koppling till akademien. Länsstyrelsen tillstyrker att de förslag som utredningen föreslår inom området också genomförs.

Främja den entreprenöriella dynamiken

Förbättra den nationella koordineringen och tydliggör den regionala rollen

Utredningen konstaterar att det finns en bristande samordning mellan departement och myndigheter vilket riskerar att minska effektiviteten i främjandesystemet. Idag genomförs många insatser och program via de regionalt utvecklingsansvariga aktörerna. Dessa har olika förutsättningar så väl som varierande kompetens. Länsstyrelsen är positiv till utredningens förslag att kartlägga vilka strukturer, funktioner och kompetenser som behövs för ett likvärdigt och framgångsrikt genomförande. Vi delar också uppfattningen att delegering av program bör åtföljas av en konsekvensanalys med utgångspunkt i regionala förutsättningar och behov av kompetens och finansiella medel för genomförande.

Utredningen föreslår att Näringsdepartementet får ett övergripande ansvar för samtliga främjarinsatser som syftar till innovation, tillväxt och internationalisering. Länsstyrelsen ser positivt på att man samlar det övergripande ansvaret för främjandeinsatser inom området hos en central aktör vilket bör ge bättre möjlighet till samordning av insatser samtidigt som risken för suboptimering minskar.

Utveckla och renodla förutsättningarna för utvärdering

Länsstyrelsen instämmer i att åtgärder som finansieras av offentliga medel ska vara samhällsekonomiskt motiverade. För att säkerställa detta behövs en tydlig ansvarsfördelning mellan nationella och regionala aktörer och hela

kedjan i främjandet måste beaktas, från uppföljbara mål till den samhällsekonomiska effekten.

Konsolidera stöden till färre men mer omfattande program och insatser

Länsstyrelsen anser att stöd- och främjandeinsatser ofta är avgörande för möjliggörande av utveckling och marknadsintroduktion av innovationer. Utredningen menar att drivkraften bland entreprenörer sällan är stöd – eller främjandeinsatser. Länsstyrelsen menar att detta inte utesluter att stöd – eller främjandeinsatser ofta är en förutsättning för att tillväxt ska kunna skapas eller att innovationer ska kunna utvecklas och marknadsintroduceras.

Konsolidera stöden till färre men mer omfattande program och insatser

Länsstyrelsen instämmer i att det finns behov av att samla stöden till färre men mer omfattande insatser. Framväxten av nya ”checkar” hänger delvis samman med brist på finansiering i tidiga skeden. Inom ramen för en mer sammanhållen och fokuserad näringslivspolitik känns det naturligt att uppdraget till olika aktörer tydliggörs och ordnas på ett sätt så att överlappningen mellan myndigheterna minskar.

Fokusera statens insatser till tidiga skeden

Länsstyrelsen instämmer i att statliga insatser i högre grad ska gå till företag i tidiga skeden och ser det som naturligt att ALMI:s roll som rådgivare och finansiär stärks.

Utredningen menar utifrån underlag från Riksrevisionen att det finns målkonflikter i regeringens riktlinjer för marknadskompletterande insatser. Denna konflikt anses råda mellan utbudet av riskkapital i tidiga utvecklingsskeden och utbudet av företagsstöd till vissa geografiska områden. Länsstyrelsen delar inte den uppfattningen. Ett skäl till varför kapital allokteras till glesbygdsområden är att det är svårt för entreprenörer att ordna kapital. Att allokera medel till vissa geografiska områden skapar förutsättningar för entreprenörer i tidiga investeringskedan i hela Sverige att utveckla sina idéer. Länsstyrelsen anser att det går att utforma riktlinjerna så att en sådan konflikt inte föreligger.

Landshövding Kenneth Johansson har fattat beslut i detta ärende. Företagshandläggare Björn Eiderbrant har varit föredragande. I den slutliga handläggningen deltog även verksamhetschef Torben Ericson och enhetschefen för Regional utveckling Märet Engström.